

**HOGE RAAD VOOR
DE ECONOMISCHE
BEROEPEN**

North Gate III 5^e verdieping
Koning Albert II-laan 16 - 1000 Brussel
Tel. 02/206.48.71 Fax 02/201.66.19
E-mail : CSPEHREB@skynet.be
www.cspe-hreb.be

**Advies van 4 maart 2003 omtrent de normen van
het Instituut der Bedrijfsrevisoren inzake kwaliteitscontrole
in het kader van de "mission statement" van de Raad
van het IBR van 8 november 2002**

bijlage X

1. Inleiding

Op 13 februari 2002 vroeg de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren het advies van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen over een ontwerp van normen tot wijziging van de normen inzake de confraternele controle, goedgekeurd door de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren in zijn zitting van 5 juli 1991.

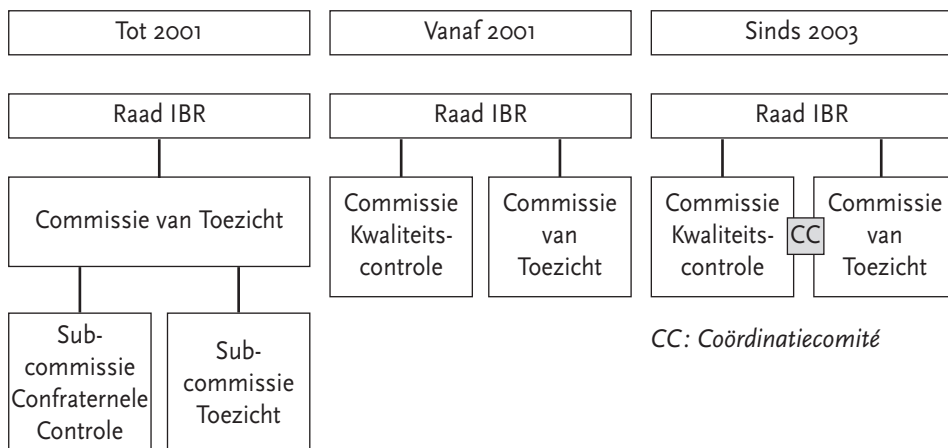
Te algemene titel past het op te merken dat deze normen het bindende karakter van de kwaliteitscontrole, zijn reikwijdte, de disciplinaire sancties die eruit kunnen voortvloeien en de publicatie van de resultaten ervan vastleggen.

In hun advies van 17 mei 2002 wensten de leden van de Hoge Raad de aandacht van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren te vestigen op de moeilijkheid een advies uit te brengen over de normen inzake kwaliteitscontrole aangezien de "mission statement" van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren

jegens deze Commissie Kwaliteitscontrole nog niet was goedgekeurd door deze Raad.

Niettemin heeft de Hoge Raad een advies uitgebracht omtrent dit ontwerp van normatieve tekst, met de melding dat de Hoge Raad een nieuw advies wenst uit te vaardigen op basis van de draagwijdte van de "mission statement" van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren jegens deze Commissie.

Op 17 december 2002 verstuurde de Voorzitter van het Instituut der Bedrijfsrevisoren de leden van de Hoge Raad een aantal op 8 november 2002 door de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren goedgekeurde documenten met inbegrip van de nieuwe versie van de normen inzake kwaliteitscontrole, evenals de bevoegdheidsdelegatie van de Raad van het IBR aan de Commissie Kwaliteitscontrole enerzijds, en, anderzijds, de Commissie van Toezicht. De structuur van het Instituut der Bedrijfsrevisoren kan als volgt worden samengevat:

CC: Coördinatiecomité

2. Advies van de Hoge Raad

De Hoge Raad heeft de wettelijke taak bij te dragen tot de ontwikkeling van het op de economische beroepen toepasselijk wettelijk en reglementair kader door het

verstrekken, op eigen initiatief of op verzoek, van adviezen of aanbevelingen aan de regering en aan de beroepsorganisaties voor de economische beroepen.¹

2.1. Met betrekking tot de twee “mission statements” van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren

In het algemeen steunen de leden van de Hoge Raad het initiatief van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren dat strekt tot goedkeuring van twee “mission statements”, de ene van toepassing op de Commissie van Toezicht, en de andere op de Commissie Kwaliteitscontrole.

De Hoge Raad wenst niettemin de aandacht van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren te vestigen op de leidraad (waarnaar wordt verwezen onder paragraaf 8.3. van de normen inzake kwaliteitscontrole) waarover de “mission statement” van de Commissie Kwaliteitscontrole meldt dat deze door de Commissie werd opgesteld.

Uit een document met als titel “*Reactie van de Raad van het IBR van 8 november 2002 op het advies van de HREB van 17 mei 2002 omtrent de normen van het IBR inzake de kwaliteitscontrole*”, die door de Voorzitter van het Instituut der Bedrijfsrevisoren op 17 december 2002 werd overgemaakt, blijkt dat “de Raad van het IBR vrijwillig de leidraad aan de leden van de HREB zal bezorgen. Dit punt zal behandeld worden door de “mission statement” van de Commissie Kwaliteitscontrole” (vertaling).

De leden van de Hoge Raad voor Economische Beroepen benadrukken het belang dat ze hechten aan het inrichten van een extern systeem van toezicht op de leidraad. Hiertoe is het raadzaam artikel 5 van de “mission statement” van de Commissie Kwaliteitscontrole aan te passen door er de volgende alinea aan toe te voegen:

“De Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren bezorgt de Hoge Raad

voor de Economische Beroepen jaarlijks een exemplaar van deze leidraad.”

De leden van de Hoge Raad wensen te benadrukken dat de organisatie van een dergelijk extern systeem van toezicht op een leidraad niet specifiek Belgisch is. Zo kan bijvoorbeeld worden verwezen naar het op 5 februari 2003 in de Franse senaat neergelegde wetsontwerp “de sécurité financière”.

Artikel 61 van dit wetsontwerp tot hervorming van de controle op de bedrijfsrevisoren, laat het opstellen van het controleprogramma en het bepalen van de te controleren onderwerpen over aan een “Haut Conseil du commissariat aux comptes”. Het toezicht zou in de toekomst door deze Hoge Raad in samenwerking met de Compagnie nationale des commissaires aux comptes moeten worden uitgevoerd.

2.2. Met betrekking tot het ontwerp van normen inzake kwaliteitscontrole

Bij lezing van alle documenten die op 8 november 2002 door de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren werden goedgekeurd, vinden de leden van de Hoge Raad het jammer dat de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren de verplichting van het uitvoeren van een kwaliteitscontrole van elke bedrijfsrevisor, natuurlijke persoon, werd afgeschaft, en dit ondanks het negatieve advies dat de Hoge Raad op 17 mei 2002 uitbracht en waaruit de volgende uittreksels komen:

“De Hoge Raad wenst (...) de aandacht te vestigen op (...) het belang van het behoud van het verplichte karakter van de kwaliteitscontrole voor alle bedrijfsrevisoren (natuurlijke personen en vennootschappen of maatschappen van revisoren) binnen een termijn die door

1. Deze bevoegdheid vloeit voort uit artikel 54 van de Wet 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren wordt vastgelegd.

(...)

Het lijkt inderdaad dat de (...) hierboven vermelde bepalingen tot doel zouden hebben om af te wijken van het algemeen principe dat sinds 1984 van toepassing is, periode tijdens dewelke het Instituut der Bedrijfsrevisoren pionier was op het vlak van kwaliteitscontrole. Deze bepalingen strekken ertoe om een kwaliteitscontrole aan alle leden op te leggen maar aan de bedrijfsrevisoren die behoren tot bepaalde vennootschappen of maatschappen van revisoren, toe te laten geen verplichte kwaliteitscontrole om de vijf jaar te moeten ondergaan.

Zonder in discussie te willen treden omtrent het aanvaardbaar karakter om dergelijke uitzonderingen voor bepaalde auditkantoren toe te staan en niet voor andere, wenst de Hoge Raad voor de Economische Beroepen te onderstrepen dat hij niet kan akkoord gaan met dit uitzonderingsregime in een periode waar de verschillende categorieën van "stakeholders" een zeker wantrouwen uitdrukken ten opzichte van de door de ondernemingen openbaar gemaakte financiële en boekhoudkundige informatie en op een ogenblik dat de geloofwaardigheid van het beroep van wettelijke rekeningencontroleur daaronder lijdt.

Bovendien wenst de Hoge Raad voor de Economische Beroepen de aandacht te vestigen op het feit dat het onmogelijk is om af te wijken van een fundamenteel principe (vet karakter), opgenomen in het voorstel van normen zoals voor advies voorgelegd, in een paragraaf die tot doel heeft om het vooropgesteld algemeen principe nader toe te lichten.

In zoverre de controles in de schoot van auditkantoren op basis van een representatieve streekproef niet aan bod komen in de aanbeveling van de Europese Commissie van 15 november 2000 (gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen van 31 maart 2001) stellen de leden van de Hoge Raad voor de

Economische Beroepen voor om deze twee bepalingen te schrappen (tweede zin van paragraaf 1.4. en paragraaf 7.6.) en om terug te komen tot de huidige toepasselijke situatie."

Uit de verantwoording van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren om het advies van de Hoge Raad niet te volgen, blijkt dat:

«La réflexion initiée relative aux modalités pratiques proposées pour le contrôle de qualité applicable aux cabinets comportant au moins dix réviseurs ayant le pouvoir de représentation, trouve son origine dans la nécessité d'évaluer de manière approfondie le système interne de contrôle de qualité indispensable au bon fonctionnement des cabinets présentant une taille importante.

Par ailleurs, le Conseil fait observer que la définition des «contrôleurs légaux» à contrôler telle que reprise dans la recommandation européenne se réfère à la 8me directive fixant les règles d'agrément des personnes chargées du contrôle légal des comptes. Ces personnes peuvent être soit un cabinet de contrôleurs légaux, soit un contrôleur légal individuel. Il n'y a dès lors pas de contradiction entre le projet de normes relatives au contrôle de qualité de l'IRE et la recommandation européenne.

Le Conseil souscrit à la remarque formulée par le CSPE veillant à éviter toute contradiction entre les paragraphes 3 (caractère gras) et 1.3. du projet de norme. Dans un souci de clarification, ces paragraphes ont été modifiés en conséquence. En outre, un paragraphe 1.2. a été ajouté précisant que, pour l'application des présentes normes, sauf stipulation contraire, on entend par réviseur d'entreprises toute personne physique ou morale inscrite au tableau des membres de l'Institut.»

- De leden van de Hoge Raad wensen de aandacht van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren te vestigen op het feit dat de **tweede alinea van de bovenvermelde tekst** op geen enkel punt tegenstrijdig is met het advies van de Hoge Raad van 17 mei 2002. De interpretatie door de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren belet de Raad van het IBR

integendeel geenszins te kiezen voor de verplichte controle van alle bedrijfsrevisoren (wat sinds 1984 het beleid van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren is).

De leden van de Hoge Raad herhalen derhalve hun advies van 17 mei 2002 en kunnen aldus niet akkoord gaan met dit uitzonderingsstelsel in een periode waarin de verschillende categorieën van “stakeholders” in zekere mate wantrouwig staan tegenover de boekhoudkundige en financiële informatie die door de vennootschappen wordt gepubliceerd en waarin de geloofwaardigheid van het beroep van wettelijke rekeningencontroleur in het gedrang komt.

- Wat de **eerste alinea van deze verantwoording** betreft, wensen de leden van de Hoge Raad nogmaals de nadruk te leggen op het feit dat het beroep op de beoordeling door een Commissie binnen het Instituut van de kwaliteit van het “systeem van interne kwaliteitscontrole bij de kantoren van aanzienlijke omvang” niet zonder gevaar is en dat de norm van 8 november 2002 van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren geen enkele transparantie biedt omtrent de onderliggende bepalingen inzake de toepassing van deze procedures door bovengenoemde commissie.

Indien de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren ondanks het tweede negatieve advies van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen zijn standpunt toch zou behouden, dan raden de leden van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen unaniem aan minstens een minimale transparantie te voorzien in de normen van het Instituut der Bedrijfsrevisoren inzake de effectieve toepassing van de evaluatie van het systeem van interne kwaliteitscontrole van bepaalde revisorenvennootschappen en dit zowel ten behoeve van de Hoge Raad, als ten behoeve van derden.

- Wat de **derde alinea van de verantwoording** betreft, vestigen de leden van de Hoge Raad de aandacht van de

leden van de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren op het feit dat, ondanks de aanpassing van de formulering van paragraaf 3 (vet gedrukt), de eerste zin van de eerste alinea van deze paragraaf (“*De bedrijfsrevisoren moeten minstens om de vijf jaar hun beroepsactiviteit onderwerpen aan een kwaliteitscontrole.*”) nog steeds laat onderstellen dat elke bedrijfsrevisor elke vijf jaar een kwaliteitscontrole moet ondergaan.

De lezer komt immers slechts op het einde van paragraaf 1.2. (niet vetgedrukt) en paragraaf 7.6. (niet vetgedrukt) te weten dat de systematische vijfjaarlijkse kwaliteitscontrole enkel betrekking heeft op de revisorenvennootschappen en dat deze zin dus niet van toepassing is op alle bedrijfsrevisoren, natuurlijke personen.

De leden van de Hoge Raad vestigen opnieuw de aandacht op het feit dat het onmogelijk is af te wijken van een fundamenteel principe (vet gedrukt) in een paragraaf die strekt tot toelichting van het algemeen principe in het ter advies voorgelegde ontwerp van normen.

2.3. Besluit

In 1984 was de Raad van het Instituut der Bedrijfsrevisoren een pionier door in België een verplichte vijfjaarlijkse confraternele controle voor alle bedrijfsrevisoren (natuurlijke en rechtspersonen) in het leven te roepen.

Nadien heeft de Europese Commissie op 15 november 2000 een in het Europees Publicatieblad van 31 maart 2001 gepubliceerde aanbeveling terzake goedgekeurd. Deze aanbeveling behandelt geenszins het al dan niet rechtmatig karakter van controles bij de auditkantoren op basis van een representatieve steekproef.

De leden van de Hoge Raad blijven unaniem hun standpunt in het advies van 17 mei 2002 verdedigen. Ze **kunnen dan ook niet akkoord gaan met een uitzonderingsstelsel waarbij bepaalde bedrijfs-**

revisoren als natuurlijke personen worden vrijgesteld van een systematische vijfjaarlijkse kwaliteitscontrole, in een periode waarin de verschillende categorieën van “stakeholders” in zekere mate wantrouwig staan tegenover de door de vennootschappen gepubliceerde boekhoudkundige en financiële informatie.

De leden van de Hoge Raad begrijpen deze beslissing van de Raad van het Instituut der Bedrijfsevisoren niet, voor zover deze een vermindering inhoudt van het aantal controles van bepaalde bedrijfsrevisoren (in dit geval de revisoren die behoren tot grote entiteiten) in een periode waarin de geloofwaardigheid van het beroep van wettelijke controleur van de rekeningen in het gedrang komt. Het is immers niet uitgesloten dat een bedrijfsrevisor zelf dan wel zijn werkdocumenten gedurende de volledige loopbaan geen kwaliteitscontrole ondergaan.

Mocht de Raad van het Instituut der Bedrijfsevisoren zijn standpunt behouden, dan wensen de leden van de Hoge Raad erop te wijzen dat dit de “expectation gap” bij derden zal vergroten. In deze context zullen de leden van de Hoge

Raad het gebruik van dit uitzonderingsstelsel door het Instituut der Bedrijfsevisoren en de gevolgen gekoppeld aan dit beleid onderzoeken. Eveneens in deze context menen de leden van de Hoge Raad dat het Comité voor advies en controle (dat binnenkort wordt opgericht in uitvoering van lid 10 van artikel 133 van het Wetboek van vennootschappen, zoals gewijzigd door de wet van 2 augustus 2002, gemeenzaam de wet de “corporate governance” genoemd) een fundamentele rol zal spelen in het kader van zijn controleopdracht.

Tot slot wensen de leden van de Hoge Raad te benadrukken dat de Europese Commissie recent heeft aangekondigd dat ze in de komende maanden de op 15 november 2000 goedgekeurde Europese aanbeveling inzake kwaliteitscontrole zal onderzoeken. De leden benadrukken het belang dat zij hechten aan de naleving door het Instituut der Bedrijfsevisoren van de minimumbepalingen van de goedgekeurde aanbeveling terzake op Europees niveau en stellen de Raad van het Instituut der Bedrijfsevisoren voor deze discussies op te volgen om het normatieve kader aan deze evoluties op Europees niveau te kunnen aanpassen.